

Ein cyf / Our ref: MA-P/KS/0098/17

John Griffiths AC
Cadeirydd
Y Pwyllgor Cydraddoldeb, Llywodraeth Leol a Chymunedau

24 Mawrth 2017

Annwyl John,

Yn ystod y Pwyllgor Cymunedau, Cydraddoldeb a Llywodraeth Leol ar 8 Chwefro, cytunais i roi eglurhad i'r aelodau ar nifer o faterion. Roedd eich llythyr ar 3 Mawrth hefyd yn gofyn am ragor o wybodaeth.

Mae'r wybodaeth y gwnaethoch gais amdano i'w gael yn Atodiad A.

Rwy'n deall eich bod wedi ysgrifennu ar wahân at Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant i ofyn am wybodaeth am y prosiect sy'n darparu gwasanaethau cynghori mewn canolfannau Meddygon Teulu, gan gynnwys gwybodaeth am y lefel o fudd-daliadau nad ydynt yn cael eu hawlio. Gwnaethoch gais hefyd am wybodaeth am y gwaith y mae Llywodraeth Cymru yn ei wneud i gefnogi a hyrwyddo yr undebau credyd. Bydd yr wybodaeth hon yn cael ei hanfon atoch ar wahân.

Yn gywir,

Ken Skates AC/AM
Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi a'r Seilwaith
Cabinet Secretary for Economy and Infrastructure

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1NA

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Ken.Skates@llyw.cymru
Correspondence.Ken.Skates@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Y Cod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesebol o fewn Cadwyni Cyflenwi

Yn ei Datganiad Llafar ar 1 Rhagfyr 2015 cyhoeddodd y Gweinidog Cyllid y byddai Gwerth Cymru yn arwain ar ddatblygu Cod Ymarfer ar Gyflogaeth Foesebol o fewn Cadwyni Cyflenwi.

Lansiodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol y Cod ar 9fed Mawrth mewn cyfarfod o Gyngor Partneriaeth y Gweithlu sydd wedi cydweithio'n agos â Gwerth Cymru i lunio'r Cod. Bu ymgynghoriad gydag ystod eang o randdeiliaid, gan gynnwys y Cyngor Adnewyddu Economaidd, y Bwrdd Caffael (arweinwyr ar draws y sector cyhoeddus yng Nghymru), Grŵp Cyflawni a Datblygu y Polisi Caffael (gweithwyr caffael y sector cyhoeddus), Uned Partneriaid Cymdeithasol Cymru, y Grŵp Arwain Atal Gaethwasiaeth a sefydliadau allanol arbneigol megis UNICEF. Hefyd, anfonwyd arolwg at 5000+ o gyflenwyr sydd wedi cofrestru ar wefan GwerthwchiGymru.

Lluniwyd y Cod i sicrhau fod pawb sy'n cael ei gyflogi yng nghadwyni cyflenwi y sector cyhoeddus yn cael eu cyflogi yn foesebol, yn unol â llythrennau ac ysbryd cyfreithiau Prydain, cyfreithiau rhyngwladol a chyfreithiau gwledydd eraill. Caethwasiaeth yw'r pegwn eithaf o ran arferion anghyfreithiol ac anfoesol, ond mae problemau eraill yn cynnwys cosbrestru, hunangyflogaeth ffug, defnyddio cynlluniau mantell yn annheg a chontractau dim oriau. Mae'r Cod yn cynnwys y Cyflog Byw hefyd.

Mae'r Cod yn cynnwys 12 ymrwymiad a gynlluniwyd i ddileu caethwasiaeth fodern a chefnogi arferion cyflogi moesebol. Caiff ei gefnogi gan 4 dogfen ganllaw i helpu sefydliadau y sectorau cyhoeddus, preifat a'r trydydd sector:

- Canllaw i drechu caethwasiaeth fodern ac achosion o dorri hawliau dynol
- Canllaw i fynd i'r afael â Chosbrestru
- Canllaw i drechu arferion cyflogaeth anfoesebol
- Canllaw i gymhwyso'r Cyflog Byw wrth gaffael

Bydd disgwyl i bob sefydliad yn y sector cyhoeddus yng Nghymru, busnesau a sefydliadau'r trydydd sector sy'n derbyn cyllid y sector cyhoeddus yng Nghymru, ddefnyddio'r cod. Mae sefydliadau a busnesau eraill o Gymru yn cael eu hannog i ddefnyddio'r cod.

<http://gov.wales/newsroom/finance1/2017/58948814/?skip=1&lang=cy>

<http://gov.wales/newsroom/finance1/2017/58948814/?skip=1&lang=en>

Gwerthuso rhaglenni Esgyn a Cymunedau am Waith

Wrth werthuso rhaglenni Esgyn a Cymunedau am Waith, mae'r Rhaglen Esgyn yn cael ei gwerthuso'n annibynnol gan Wavehill Ltd, gydag ail gam yr adroddiad yn cael ei gyhoeddi ar 20 Rhagfyr 2016. Mae'r adroddiad yn cynnwys y canfyddiadau canlynol:

- Mae mynd i'r afael â thlodi yn un o flaenoriaethau pennaf Llywodraeth Cymru ac o ystyried y dystiolaeth sylweddol sy'n cysylltu diweithdra â thlodi mae digon o gyfiawnhad dros ymyrraeth polisi o'r math yma.

- Mae model cyflenwi'r rhaglen wedi'i gynllunio i fod yn hyblyg iawn ac mae hyn yn golygu y gall addasu i amgylchiadau lleol a sicrhau dull o weithio sy'n canolbwyntio ar y person.
- Mae'r cyfranogwyr yn bositif ar y cyfan am y cymorth a gawsant drwy'r Rhaglen.
- Mae cyfran uchel o'r cyfranogwyr wedi bod yn ddiwaith tymor hir neu erioed wedi gweithio, a dim ond rhai ohonynt fu yn rhan o fentrau eraill i'w cynorthwyo i gael gwaith; gan awgrymu bod Esgyn yn effeithiol wrth gysylltu â'r rhai hynny sy'n anodd eu cyrraedd.
- Pan fo cyfranogwyr wedi cymeryd rhan mewn Rhaglenni cymorth yn y gorffennol, roedd yn well gan dros dri chwarter ohonynt y dull a ddefnyddiwyd gan Esgyn.

Mae rhagor o wybodaeth a chopi o adroddiad Cam 2 i'w gael ar

<http://gov.wales/statistics-and-research/evaluation-lift-programme/?skip=1&lang=cy>

Mae'r rhaglen Cymunedau am Waith yn adeiladu ar dystiolaeth ac yn dysgu o raglen Esgyn. Mae'r rhaglen yn cael ei gwerthuso yn annibynnol eleni gan Old Bell 3 Ltd a bydd cam cyntaf y gwerthusiad yn cael ei gyhoeddi yn ystod y gwanwyn eleni.

Bond Llesiant Cymru

Mae Symud Cymru Ymlaen yn cynnwys ymrwymiad i gyflwyno Bond Llesiant newydd yng Nghymru sydd wedi'i anelu at wella llesiant meddyliol a chorfforol a lleihau nifer y bobl â bywydau segur, maetheg gwael ac sy'n yfed gormod o alcohol. Mae'r camau sy'n gysylltiedig â'r Bond Llesiant hefyd yn cael eu cynnwys yn y cynllun cyflenwi ar gyfer lechyd Meddwl i ddatblygu a threialu'r Bond Llesiant erbyn Rhagfyr 2017.

Mae swyddogion yn cwmpasu gwahanol fodolau ar hyn o bryd ar gyfer y Bond Llesiant ac yn cysylltu â'r trydydd sector cyn i'r cynllun ddechrau.

Datblygiadau i fynd i'r afael â thlodi plant

Yn ystod y sesiwn tystiolaeth, cynhaliwyd trafodaethau ynghylch y data sy'n dangos ein cynnydd o ran mynd i'r afael â thlodi plant.

Roedd y Mesur Plant a Theuluoedd (Cymru) 2010 yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i ddatblygu Strategaeth Tlodi Plant ar gyfer Cymru ac i adrodd ar y cynnydd o fynd i'r afael â thlodi plant pob tair blynedd. Cafodd yr adroddiad cynnydd diwethaf ei osod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru a'i gyhoeddi ar wefan Llywodraeth Cymru ar 13 Rhagfyr 2016. Cafodd ei gyflwyno i aelodau gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Gymunedau a Phlant trwy ddatganiad llafar.

Mae dolen i'r adroddiad isod:

<http://gov.wales/topics/people-and-communities/people/children-and-young-people/child-poverty/?skip=1&lang=cy>

Absenoldeb Salwch a Chaffael Moesegol

Gan ddefnyddio caffael cyhoeddus, mae gennym swyddogaeth o hyrwyddo arferion cyflogi moesegol trwy ein cadwyni cyflenwi. Fel a ddisgrifiwyd uchod, mae Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a Llywodraeth Leol wedi lansio cod ymarfer yn ddiweddar ar gyfer cyflogaeth foesegol mewn cadwyni cyflenwi.

Ni fyddai defnyddio ein contract yn y sector cyhoeddus i orfodi gofynion sy'n gysylltiedig â rheolau salwch mewn cwmnïau yn bosibl. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru wedi cymeryd camau trwy'r polisi busnesau cyfrifol i annog gweithwyr i fabwysiadu a hyrwyddo arferion gweithio da sy'n creu gweithleoedd positif. Mae'r gwasanaeth Busnes Cymru yn hyrwyddo ymwybyddiaeth o'r polisi ac yn helpu busnesau drwy'r broses trwy roi cyngor a chanllawiau ar gydraddoldeb ac amrywiaeth.

Mae Busnes Cymru yn rhedeg porthol ar y we ar gyfer busnesau cyfrifol sy'n annog busnesau i ystyried effaith eu harferion ar eu gweithlu, eu busnes a'r amgylchedd yn ehangach.

<https://businesswales.gov.wales/cy/zones/responsible-business>

Dangosfwrdd Ystadegau Economaidd

Copi o'r Dangosfwrdd Ystadegau Economaidd isod.

DANGOSFWRDD YSTADEGAU ECONOMAIDD – WYTHNOS I DDECHRAU 05/12/2016

Mesur	Gwerth	Cyfnod
ALLBWN/INCWM		
Incwm Gros Aelwyd Ddomestig (GDHI)	£15,302	2014
Gwerth Ychwanegol Gros (GVA) y pen	£17,573	2014
Gwerth Ychwanegol Gros (GVA) yr awr a weithiwyd	£25.91	2014
Mynegai Cynhyrchu	107.7	Q2 2016
Mynegai Adeiladu	111.1	Q2 2016
Mynegai Gwasanaethau'r Farchnad	107.9	Q2 2016
Y FARCHNAD LAFUR		
Cyflogaeth (lefel)	1,440,000	Hyd - Rhag 2016
Cyflogaeth (cyfradd)	72.7%	Hyd - Rhag 2016
Diweithdra (lefel)	67,000	Hyd - Rhag 2016
Diweithdra (cyfradd)	4.4%	Hyd - Rhag 2016
Segurdod Economaidd (lefel)	454,000	Hyd - Rhag 2016
Segurdod Economaidd (cyfradd)	23.8%	Hyd - Rhag 2016
Nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau (lefel)	38,700	Ion 2017
Nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau (cyfradd)	2.6%	Ion 2017
Cyfartaledd (Canolrif) Enillion Llawn Amser	£492.4	2016
Swyddi'r gweithlu	1,405,600	2015

BUSNESAU		
Busnesau sydd â phencadlys yng Nghymru	99,860	2016
Busnesau sy'n gweithredu yng Nghymru	250,100	2016
Cyfradd Genedigaethau Busnes	12.1%	2015
Cyfradd Marwolaethau Busnes	9.1%	2015
Ymchwil a Datblygu Mentrau Busnes	£362 miliwn	2015

Canran y busnesau sy'n arloesol	51%	2015
Sectorau sy'n flaenoriaeth – nifer y mentrau	63,500	2015
Sectorau sy'n flaenoriaeth – cyflogaeth	606,500	2015
Sectorau sy'n flaenoriaeth – allbwn	£30,067 miliwn	2014

MASNACH A BUDDOSDDI UNIONGYRCHOL O DRAMOR (FDI)		
Gwerth nwyddau wedi eu hallforio ¹	£11.8bn	Blwyddyn i Q3 2016
FDI (Prosiectau)	18	2015/16 tan heddiw
FDI (Swyddi)	1,044	2015/16 tan heddiw
TWRISTIAETH		
Ymwelwyr â Chymru o Dramor	450,000 o ymweliadau	Ion-Meh 2016
Ymwelwyr Dydd â Chymru	95.2 miliwn o ymweliadau dydd gan dwristiaid	Blwyddyn tan Medi -2016
ARALL		
Cyfoeth aelwyd cyfan ar gyfartaledd	£214,200	2012-14
Cyfradd tlodi	23%	2012-13 tan 2014-15
Bodddhad cyffredinol presennol gyda'u swydd bresennol (/10)	7.5	2013-14
Canran sy'n nodi eu bod yn fodlon iawn â'u bywydau yn gyffredinol	29.71%	Ebr 2015 tan Maw 2016

Mae'n bosib y byddai gan yr aelodau ddiddordeb hefyd i weld dangosfwrdd Economi Cymru mewn Rhifau sy'n dangos prif ddangosyddion yr Economi yng Nghymru.

Ceir dolen at y dangosfwrdd isod.

<http://gov.wales/statistics-and-research/economic-indicators/?skip=1&lang=cy>

Prosiect 'Yr hyn sy'n Gweithio o ran mynd i'r afael â thlodi' Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru

Mae dull Llywodraeth Cymru o fynd i'r afael â thlodi a gwella canlyniadau cartrefi incwm isel yn parhau i gael ei lywio gan amrywiol dystiolaeth a dadansoddiadau.

Mae adroddiad y Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru *Alternative Approaches to Reducing Poverty and Inequality: Existing Evidence and Evidence Needs* yn adleisio canfyddiadau Pwyllgorau blaenorol y Cynulliad, gan dynnu sylw at yr angen i adnabod y grwpiau hynny sydd â'r perygl mwyaf o ddiodef o dlodi. Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal dadansoddiad o nifer o ffynonellau data allweddol, gan gynnwys data Aelwydydd sydd ag Incwm Is na'r Cyfartaledd yng Nghymru, a gyhoeddwyd ar 13 Rhagfyr 2016, yn ogystal â

¹ **Methodological change** - HMRC have revised the methodology used to calculate Regional Trade Statistics. Business trade is now allocated to a region based on the proportion of employees in that region rather than where the location of the Head Office of the business is.

data ar amddifadedd sy'n cael ei gasglu bellach drwy Arolwg Cenedlaethol Cymru. Mae'r ffynonellau tystiolaeth hyn yn helpu inni ddeall yn well nodweddion y rhai hynny sy'n byw mewn tlodi. Hefyd, galwyd am fwy o drafodaeth gan Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru gyda phobl sy'n byw mewn tlodi. Mae Gweithlu Gweinidogol y Cymoedd, a sefydlwyd ym mis Gorffennaf y llynedd, wedi blaenoriaethu trafodaethau gyda chymunedau lleol sy'n bwriadu grymuso unigolion i nodi blaenoriaethau lleol o ran gwasanaethau i adlewyrchu anghenion lleol.

O drafod rhaglenni cyflogi, mae Llywodraeth Cymru yn gweithio mewn partneriaeth â Bargen Ddinesig Caerdydd i gynllunio y Rhaglen Gwaith a Iechyd ar y cyd â'r adran Gwaith a Phensiynau. Rydym wedi ystyried adroddiad Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru *'Rethinking the work programme in Wales'* a bu'n ddefnyddiol i ddatblygu ein dull presennol o feddwl. Bydd y rhaglen newydd yn dechrau yng Nghymru tuag at ddiwedd 2017.

Mae'r gwaith ymchwil a gynhaliwyd gan Sefydliad Polisi Cyhoeddus i Gymru ar y prosiect *'What Works in Tackling Poverty'*, gan gynnwys canfyddiadau *'Improving the Economic Performance of Wales: Existing Evidence and Evidence Needs'* a *'New Directions in Employment Policy'* yn cael eu defnyddio i lywio datblygiad ein pedair strategaeth trawsbynciol. Mae'r casgliadau a'r prif negeseuon sydd yn yr adroddiadau hyn yn gipolwg ychwanegol defnyddiol o'r ymyrraethau strategol sydd wedi'u targedu sydd eu hangen i gyflawni ein huchelgais o sicrhau llewyrch i bawb.

Grwpiau Cyngori

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i holi barn y prif arbenigwyr a sefydliadau wrth ddatblygu ein dull o greu cymunedau cadarn a sicrhau llewyrch i bawb.

Rwy'n cynnal yr adolygiad o'r grwpiau ar draws fy mhortffolio fy hun gyda'r bwriad o nodi bylchau ac achosion o ddyblygu. Rwyf hefyd wedi gofyn i Ysgrifenyddion y Cabinet a Gweinidogion eraill am fanylion o grwpiau o fewn eu portffolios sy'n trafod ac yn rhoi cyngor ar faterion sy'n gysylltiedig â tlodi. Bydd hyn yn helpu i benderfynu a yw Llywodraeth Cymru yn trafod digon gyda rhanddeiliaid ac arbenigwyr ar yr agenda hon.

Fel rhan o'r broses hon rwyf wedi bod yn trafod gyda Cadeiryddion Ardaloedd Menter a Paneli Sectorau sy'n rhoi safbwyntiau eu haelodau. Cynhelir cyfarfodydd parhaus fel rhan o'r broses hon. Rwyf hefyd wedi holi barn rhanddeiliaid amlwg gan gynnwys sefydliadau busnes ac undebau llafur.

Fy mwriad yw edrych ar y strwythur cyngori presennol o ganlyniad i'r adolygiad hwn, i sicrhau ei fod yn cyd-fynd â'n strategaethau o Gymru Ddiogel sy'n Ffynnu a Chymru Unedig Cysylltiedig. Bydd yr aelodau'n derbyn y newyddion diweddaraf ar y gwaith hwn wrth iddo ddatblygu.

Cynhelir trafodaethau hefyd gyda grwpiau perthnasol i benderfynu a ydynt yn barod i ganolbwyntio mwy ar dlodi, o ystyried ein hymrywmiad i sicrhau ffyniant i bawb. Bydd hyn yn cynnwys grwpiau megis y Cyngor Adnewyddu'r Economi a Bwrdd y Cynllun Cydraddoldeb Strategol.

Lledaenu llewyrch economaidd

Yn ystod fy sesiwn o gyflwyno tystiolaeth, trafodwyd swyddogaeth y strategaeth 'Ffynnu a Diogel' ac 'Unedig a Chysylltiedig' er mwyn lledaenu llewyrch economaidd.

Mae'r gwaith yn parhau ar ddatblygu ein pedair strategaeth trawsbynciol, ac rwy'n disgwyl i'r rhain fynd i'r afael â swyddogaethau y llywodraeth a phartneriaid cyflawni o ran dulliau o weithio i sicrhau llewyrch i bawb.

Rydym yn croesawu diddordeb y Pwyllgor a byddwn yn rhoi'r newyddion diweddaraf iddynt pan fyddwn wedi datblygu ein syniadau ymhellach.